

Akcia: Orgoňova Kýčera
Lokalita: Javorníky

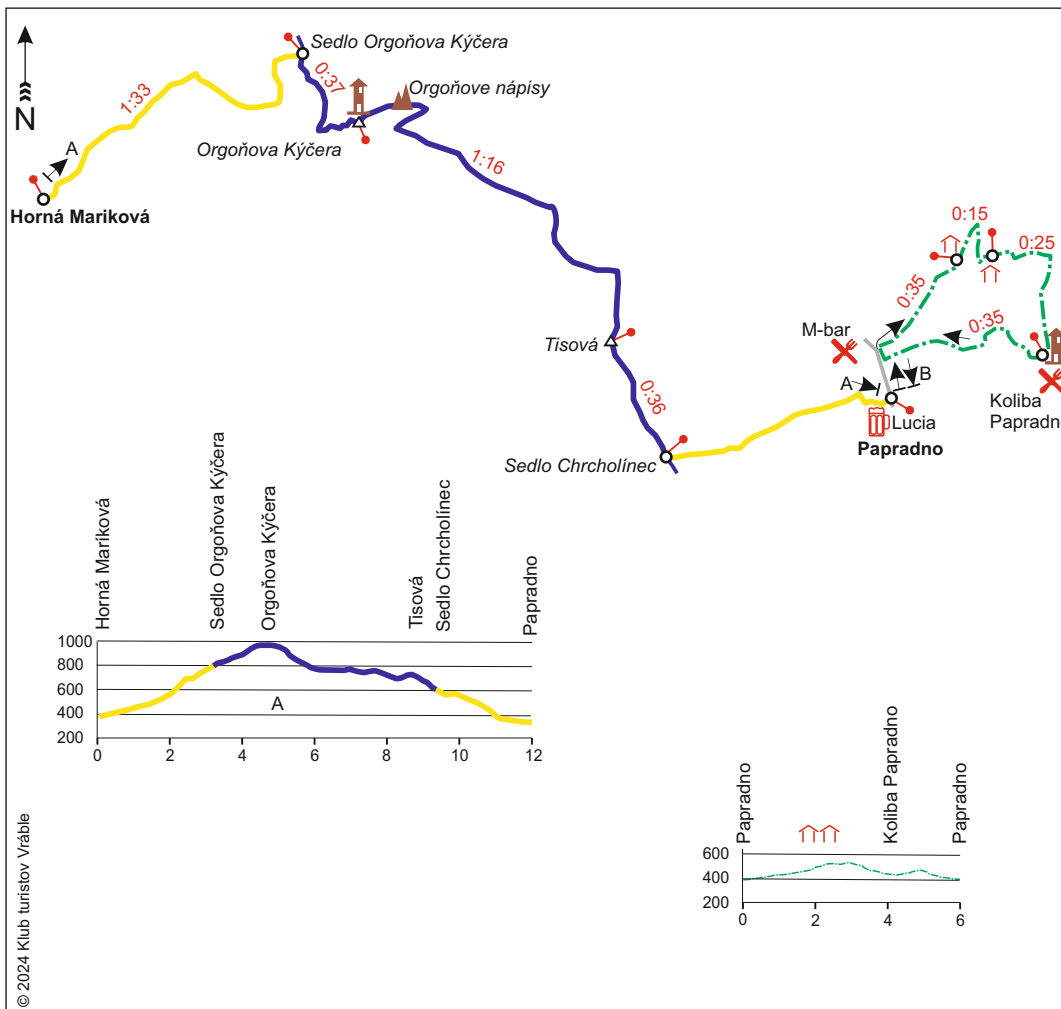
Parametre trasy:

- A** Prevýšenie: 555 m
Dĺžka trasy: 12 km
Čas bez prestávok: 4:38 hod.
- B** Prevýšenie: 179 m
Dĺžka trasy: 5,8 km
Čas bez prestávok: 1:52 hod.

Zdroje:
trasa, časy: mapy.cz

Dátum: 24.4.2024

 Tiesňové volanie:
112

© 2024 Klub Turistov Vráble

Horná Mariková

centrum obce sa nachádza v Javorníckej brázde, jej osady sú rozmiestnené prevažne vo Vysokých Javorníkoch. Obcou preteká smerom na juhovýchod Marikovský potok nazývaný aj Marikovka. Priemerná nadmorská výška obce je 470 m n. m.

Dňa 12. júla 1321 daroval uhorský kráľ Karol I. magistrovi Ondrejovi všetky dediny v Marikovskej doline. Medzi nimi boli aj dve susediace Lehoty (Kethlehota), o ktorých sa predpokladá, že jedna bola na území dnešnej Dolnej Marikovej a druhá na území dnešnej Hornej Marikovej. Ďalej sa obec spomína ako Marikowa Lehota v roku 1438. História Hornej Marikovej, tak ako aj okolitých obcí, ovplyvnila valašská kolonizácia, kde Valasi mali zaručené určité limitované výsady, mali svoje právo a svojho vojvodu, ktorý sídlil istý čas v Marikovej. Na konci 17. storočia sa v tejto oblasti menil charakter valašskej kolonizácie, vznikali kopanice a Valasi žili usadlejším spôsobom života. Ale tento spôsob obživy nebol pre nich výnosný, keďže pôda dávala slabú úrodu a bola málo vhodná na obrábanie. Chudoba obyvateľstva narastala až v roku 1828 vyvrcholila vzbúrou, ktorá zasiahla takmer celú Marikovú. Obyvateľstva pribúdalo a keďže poľnohospodárstvo a spracovanie dreva ich nedokázalo ďalej uživiť, odchádzali od konca 19. storočia do cudziny, hlavne do USA a Kanady.

Valašská kolonizácia

V roku 1474 Matej Korvín vydal privilegium takzvaného valaského práva. Na základe neho začali Oravu osídľovať kočovní valaskí pastieri z južných a východných Karpát, najmä rumunského Sedmohradska / Transylvánske Alpy / a Valaska. Oslovilo ich privilegium, ktoré im zaručovalo, že na lehotu 20 rokov budú oslobodení od všetkých poddanských povinností, vrátane platenia daní. Valasi / valaši / boli vynikajúco organizovaní, mali vlastnú samosprávu na čele s vojvodom, ktorí predsedal valaskému súdu a bol prostredníkom medzi pastiermi a zemepánom. Pretože sa so svojimi stádami pohybovali v ľudoprázdnych priestoroch mohli na ochranu seba a svojho majetku / stád / nosiť zbraň. Boli to ľudia slobodní. Z Oravy sa postupne rozchádzali po celom Slovensku. So sebou priniesli a šírili nový

organizáciu / salaše - salašnický spôsob pasenia stád /, technologické postupy salašnickej výroby, salašnickú terminológiu, ktorú odovzdávali slovenčine - koliba, geleta, bryndza, strunga, cap a najmä horopisné názvy. Valachmi prinesené názvy salaš, koliba, valach, bača, geleta, črpák..., technologické postupy v salašnickej výrobe a z nich odvodené produkty ovčiarstva - bryndza, žinčica, oštiepok.. sa natrvalo udomácnili v našom slovenskom slovníku.

K sťahovaniu a trvalému usadzovaniu sa valaského obyvateľstva po Slovensku prispeli predovšetkým zemepáni a majitelia väčších panstiev, ktorí v ňom videli zdroj ďalších príjmov a to z chovu / pasenia / stád dobytku a oviec na dosiaľ nevyužitých, ľudoprázdnych miestach.

V 17. storočí bolo zrušené privilegium Valaského práva. Rumunskí valasi museli začať znášať všetky ťarchy ako ostatní poddani, čím napokon definitívne splynuli so slovenským obyvateľstvom. Ako spomienka na ich príchod však natrvalo ostal v názvoch vrchov a lokalít.

Kýčera

Etymologické slovníky uvádzajú, že slovo Kýčera je pôvodu rumunského. Podobne ako mnoho ďalších názvov ako Grúň, Príslop, Sihla. Samotná Kýčera mala vzniknúť z rumunského Chisera. Tieto pomenovania sa objavili v Západných a Východných Karpatoch v čase valašskej kolonizácie, keď valašskí osadníci (rumunského pôvodu) hnali svoje stáda oviec z Haliča a Uhorska ďalej na východ. Názvy Kýčera, Kýčera a ďalšie sa tak objavujú všade tam, kde sa hospodárilo v horách salašnickým spôsobom. Kýčera predstavuje strmý kopec, ktorý je plne alebo čiastočne zalesnený as holými vrcholovými partiami. Jednotlivé názvy mali valašským pastierom uľahčiť orientáciu po vhodných pastierskych oblastiach. S názvami Kýčera (Kičera) sa tak stretne na Morave, na Slovensku, v Poľsku, na Ukrajine aj v Rumunsku. V Čechách, kam valašská kolonizácia nezasiahla, sa s týmito názvami prakticky nestretáme. Na Slovensku je cca 80 vrchov s názvom Kýčera.

Orgoňova Kýčera

Na vrchole je drevená socha Orgoňa a od roku 2022 7m vysoká rozhládňa.

Povešť:

Starý Orgoň bol jedným z posledných uctievačov pohanských modiel a pred šíriacim sa kresťanstvom odišiel s rodinou do hôr, kde založil osadu Orgoňovce. Na najvyššom kopci, kde prinášal dary bohom, hľadal príčinu úpadku u samotného boha Perúna. Nakoniec sa sám ponúkol ako obeť za to, aby sa vrátili staré časy. Na vrch sa zniesli hromy a blesky a odvtedy Orgoňa nebolo. Po čase objavili ľudia na jednej zo skalí Súvaliek divný nápis. Rozchýrilo sa, že do skaly neznámym písmom vytesaný text je Orgoňov posledný odkaz, keď navždy odchádzal spolu za svojimi bohmami. Vrch pomenovali Orgoňovou Kýčerou. Tajomné nápisy sa nachádzajú niekoľko desiatok metrov od vrcholu so sochou Orgoňa na hrebeni severovýchodným smerom.

Papradno

Prvá písomná zmienka o obci Papradno pochádza z roku 1525 a v minulosti táto obec patrila pod feudálne panstvo Bytča. Osídľovanie obce prebiehalo pomaly, v 14. a 16. storočí prebiehalo najmä vďaka Valašskej kolonizácii. V roku 1649 došlo k radikálnemu zhoršeniu sociálnej situácie v obci a to najmä kvôli pôsobeniu grófký Biháryovej, ktorá dostala celú obec i jej chotár do prenájmu. Táto situácia trvala až do roku 1848, kedy sa Papradno vymanilo z poddanstva. Potom sa začalo v obci intenzívnejšie rozvíjať poľnohospodárstvo, chov dobytku, rôzne remeselnícke činnosti a podobne. Keďže však Papradno leží v horskej oblasti, poľnohospodárstvu sa tu príliš nedarilo a ľudia boli odkázaní odchádzať za prácou do zahraničia (najčastejšie do Nemecka a Maďarska). V roku 1906 bola aj obec Papradno, ako mnohé iné, postihnutá maďarizáciou a bol jej určený nový názov – Kosárfalva (v doslovnom preklade dedina košíkárov). Tento pomaďarčený názov bol odstránený až v roku 1918, so vznikom Československej republiky.